

**Волошина О.О., к.е.н., доцент,
Квас О.В., Квас О.Е., Світленко Г.В., магістранти ПУА-20-1зм,
*Донбаська державна машинобудівна академія***

НЕДЕРЖАВНІ ПЕНСІЙНІ ФОНДИ В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

Сьогодні в Україні створені і функціонують більше сотні недержавних пенсійних фондів, наявна вся необхідна інфраструктура для їх успішної діяльності, але немає найголовнішого – широкого охоплення юридичних та фізичних осіб системою недержавного пенсійного забезпечення. Серед причин такого стану справ називаються: незначні фінансові можливості підприємств і фізичних осіб, певна недовіра населення до нової форми пенсійного забезпечення і традиційна впевненість серед широкого загалу, що пенсії, як і раніше, має платити держава, але основне, на нашу думку, - низький рівень поінформованості населення, працівників і роботодавців про систему недержавного пенсійного забезпечення, її суть, а також відсутність послідовної державної інформаційної політики щодо діяльності недержавних пенсійних фондів. Для нашої держави впровадження недержавного пенсійного забезпечення є справою об'єктивною, а тому дослідження його складових є необхідним не лише з точки зору задоволення приватного наукового інтересу окремого фахівця, а й для надання науково обґрунтованих рекомендацій щодо відповідного законодавства.

Недержавні пенсійні фонди (НПФ) є новими фінансовими інституціями для переважної більшості населення. Проте, в світі вони є одними з найбільш популярних засобів здійснення заощаджень, в тому числі на старість, на протипагу банківським депозитам та іноземній валюті. Недержавні пенсійні фонди (НПФ) є елементом третього рівня нової пенсійної системи, що створюється в Україні. Такі інституції надаватимуть послуги з недержавного пенсійного забезпечення, головною метою якого є забезпечення одержання

людьми додаткових до загальнообов'язкового державного пенсійного страхування пенсійних виплат.

Недержавні пенсійні фонди є фінансовими інститутами соціального захисту населення. Жодна державна солідарна пенсійна система не спроможна забезпечити високий рівень пенсій при низьких розмірах обов'язкових пенсійних відрахувань у несприятливих демографічних умовах. НПФ в Україні розпочали свою діяльність з 2004 році. Сьогодні недержавні пенсійні фонди створили професійне об'єднання – Всеукраїнська асоціація НПФ, яке розпочало свою роботу 3 лютого 2020 року. Головна мета об'єднання недержавних пенсійних фондів України та представників системи недержавного пенсійного забезпечення полягає у формуванні якісного та надійного ринку НПФ з акцентом на захисті прав та інтересів вкладників та підвищенні рівня економічного добробуту та соціальної захищеності пенсіонерів. До складу Асоціації увійшли фонди, що разом обслуговують більш ніж 50% від загальної кількості вкладників всього українського ринку недержавного пенсійного забезпечення. У Державному реєстрі фінансових установ станом на 3.01.2020 міститься інформація про 64 недержавні пенсійні фонди, зареєстровані у 9 регіонах України [1]

Всього загальна вартість активів недержавних пенсійних фондів станом на 31.03.2020 року 3106,5 млн гривень. Учасниками НПФ є більше ніж 878,3 тис. осіб. Недержавні пенсійні фонди активно виконують своє головне призначення та виплачують пенсії учасникам. Так, станом на 31.03.2020 року НПФ виплатили більше ніж 986,7 млн гривень пенсій.

За рахунок коштів НПФ здійснюються такі види пенсійних виплат:

- довічна пенсія (довічний анuitет) – пенсійні виплати, які здійснюються страховою організацією на підставі договору страхування довічної пенсії протягом життя фізичної особи періодично після досягнення нею пенсійного віку відповідно до законодавства про страхування;
- одноразова пенсійна виплата – пенсійна виплата, що здійснюється одноразово на вимогу учасника фонду у випадку:

- пенсія у разі медично підтвердженого критичного стану здоров'я (онкозахворювання, інсульт тощо) або настання інвалідності учасника фонду;
- пенсія у разі недостатності суми пенсійних накопичень учасника на дату настання пенсійного віку для виплати пенсії на визначений строк;
- пенсія у разі виїзду учасника на постійне проживання за кордон.
- пенсія на визначений строк – пенсійні виплати, що здійснюються за бажанням або на вимогу учасника фонду періодично протягом визначеного строку, але не менше 10 років від початку здійснення першої виплати.

Слід зазначити, що найбільш відомі і великі за розміром активів недержавні пенсійні фонди організовано при крупних комерційних банках України. Згідно з даними Державного реєстру фінансових установ недержавні пенсійні фонди зареєстровано у 9 регіонах України. Більша частина регіонів, де вони успішно функціонують являються промислово розвинутими регіонами, оскільки про особисте пенсійне забезпечення старості думає, як правило не населення України, а роботодавці. Приватні пенсійні фонди організовано там, де є попит на дану послугу, там де працюють великі промислові підприємства, або розвинута інфраструктура послуг фінансового сектору. Так, найбільша кількість установ -47 зареєстровано у місті Київ, що складає 73,4% у загальній кількості НПФ України. На другому місці в рейтингу Донецька область з 4 недержавними пенсійними фондами і 6,2% у загальній кількості.

Практично всі економічно розвинуті країни перейшли на трирівневу систему пенсійного забезпечення. Недержавна пенсійна система відіграє надзвичайно важливу роль у пенсійному забезпеченні населення. Вона є єдиним надійним засобом забезпечення гідного рівня життя населення після виходу на пенсію.

Література

1 Державний реєстр фінансових установ. Єдиний державний веб-портал відкритих даних. Веб-сайт: Портал відкритих даних. URL: <https://data.gov.ua/dataset/nfp-drfu> (дата звернення 08.11.2021)